

“Iets niet doen als je de effecten ervan niet kent of als deze onzeker zijn”

...een informatieve presentatie over gezondheidsrisico's en -schade als gevolg van industriële windturbines door samenwerkende burgerinitiatieven Ede Waait Anders, Veenendaal Waait Mee en Tegenwind Ederveen en De Klomp...

Locatie : Raadhuis, Bergweg 4, Ede
Datum / tijd : maandag 9 januari 2023, 19.00 uur
Aanwezigen : Raadsleden, Wethouder Versteeg, Projectleider Maarten van Boven en burgers
Sprekers : Harry in 't Veld, Voorzitter en Gerrit Bulten, Woordvoerder

INLEIDING - HARRY IN 'T VELD

Dank U voorzitter om bij u in deze raadszaal te mogen spreken. Mijn naam is Harry in 't Veld, samen met Gerrit Bulten en de mensen op de publieke tribune, mensen van Ede Waait Anders, Veenendaal Waait Mee en Tegenwind Ederveen en De Klomp, komen wij u wijzen op uw verantwoordelijkheid voor onze gezondheid. En, zeker ook in dit kader, wensen wij u, de raad en B&W aan begin van 2023, een gezond jaar en veel wijsheid toe.

Onze presentatie bestaat uit 3 delen:

- een algemeen deel, dat ik zal verzorgen
- een video, waarin omwonenden elders hun ervaringen delen
- een deel verzorgd door Gerrit Bulten

PRESENTATIE - HARRY IN 'T VELD

Wij, inwoners van Ede, Veenendaal, Ederveen en De Klomp vragen u, de gemeenteraad en B&W dat u pal staat voor onze gezondheid!

Iets wat natuurlijk iedereen hier zal willen doen. Maar, maak je daar dan ook hard voor!

U denkt wellicht, dat doen we toch.... Wel, wij willen u het volgende graag ter overdenking geven: Er zijn regels en procedures waaraan de overheid in de EU, Nederland, de Provincie Gelderland, de RES en de Gemeente zich dienen te houden.

Zo geldt ook voor de planontwikkeling van Windturbines en windparken in de EU en in NL de SMB richtlijn. Hierin is bepaald dat het beleid van de Gemeenschap op milieugebied, onder andere, dient bij te dragen tot het behoud, de bescherming en de verbetering van de kwaliteit van het milieu, de bescherming van de gezondheid van de mens en het behoedzaam en rationeel gebruik van natuurlijke hulpbronnen en dat dit beleid dient te berusten op het voorzorgsbeginsel. Dit geldt ook voor het plaatsen van een windturbine. Daarom is het opstellen van een Milieu Effect Rapportage verplicht, zodat alle milieu- en gezondheidseffecten een volwaardige plaats krijgen in uw besluitvorming.

Ook het voorzorgsbeginsel, iets niet doen als je de effecten ervan niet kent of als deze onzeker zijn, dient te worden gehanteerd. Denkt u daaraan wanneer u in de komende vergaderingen dit onderwerp behandelt?

De procedure bij de landelijke overheid die volgde heeft inmiddels geleid tot een gedrocht van een Nota Reikwijdte en Detail voor een landelijke Milieu Effect Rapportage voor een plan. Een zodanig gedrocht dat daarop 4000 pagina's aan doortimmerde zienswijzen ingediend werden. Schoorvoetend heeft niet meer dan 3% van de zienwijzen tot aanpassingen door het betreffende ministerie geleid. Nu worden er beleidsregels opgesteld en een AMVB aan de hand van beschamend onvolledig voorwerk. Onderzoeken zijn en worden genegeerd. Het voorzorgsbeginsel wordt met voeten getreden.

Wij maken ons grote zorgen.

De provincie heeft taken gekregen in het kader van de energietransitie. Die energietransitie gaat voor sommige provincies nu niet snel genoeg. In sommige provincies dreigt de provincie de gemeenten te overvleugelen. Maar heeft de provincie het effect van het plaatsen van windturbines dichtbij woningen op de gezondheid van de omwonenden meegewogen? Wij maken ons grote zorgen.

Vervolgens is de regionale samenwerking de RES in het leven geroepen. In ons geval van 8 gemeenten, waaronder Ede. Hierin wordt bepaald hoeveel groene energie o.a. met windturbines wordt opgewekt. De RES stelt doelstellingen vast.

Heeft Ede het voorbehoud gemaakt v.w.b. het plaatsen van windturbines rekening te zullen houden met de uitkomsten van onderzoek naar de te verwachten effecten op de gezondheid van omwonenden?

Wij maken ons grote zorgen!

De Gemeente Ede heeft de planontwikkeling nu gepauzeerd. Reden:

- 1) de benodigde uitbreiding van het Elektriciteitsnet (verwacht in 2028)
- 2) het nog ontbreken van landelijke normen voor afstand en geluid van windparken. (verwacht begin 2024)
- 3) De eigen uitspraak dat Ede zich houdt aan landelijk op te stellen normen en regelgeving zoals deze nog moeten blijken. Dit echter zonder te weten of deze normen en regels de omwonenden qua gezondheid wel voldoende beschermen!

Wij hoorden niet dat de gemeente, onze gemeente, in staat voor de gezondheid van omwonenden, haar inwoners en die van Veenendaal en van Ederveen en De Klomp.

Wij maken ons grote zorgen!

Wij vragen u nu dringend wel uit te spreken dat u in zult staan voor de gezondheid van omwonenden! Voor alle duidelijkheid: wij zijn ons bewust van de klimaatproblematiek en begrijpen de noodzaak van de energietransitie.

Wij zijn ook niet tegen groene energie en evenmin tegen windturbines. Maar wij zijn wel tegen windturbines die zo geplaatst zijn dat deze naar alle waarschijnlijkheid negatief gaan zijn voor onze nachtrust, onze gezondheid en de gezondheid van onze kinderen.

Veel omwonenden elders hadden goed vertrouwen in hun overheid. Zij werden zeer vaak in hun vertrouwen teleurgesteld en hebben nu last van de gevolgen van de geplaatste windturbines. Hierachter mij, nu een paar pagina's uit een lange lijst met meldingen die omwonenden deden omdat zij overlast hadden bij de landelijke vereniging van omwonenden van windturbines.

Een topje van de ijsberg:

Overlast van geluid dat al hoorbaar is op grote afstand, zeker als er wind staat, met een geluidsniveau zo luid dat je er niet van slapen kunt, door slaapgebrek uitgeput raakt en er tenslotte ziek van wordt. Een geluidsniveau dat de overheid wegedeneert door jaargemiddelden toe te gaan passen: Dat is net zo absurd als wanneer je een week lang 100 km per uur door het centrum van Ede zou mogen rijden als je de week erna de auto maar thuis laat staan. Hoe betrouwbaar is de overheid nog, als dergelijke regels worden voorgesteld??

Omwonenden worden ziek door het infrason geluid dat door windturbines geproduceerd wordt. Geluid dat wij mensen niet horen, maar dat leidt tot een overprikkeling waardoor mensen gezondheidsschade ontstaat. dat wel degelijk van invloed is op de fysieke en geestelijke gezondheid.

Windwiki, een groeiende groep artsen en specialisten die zich verdiept hebben in de veiligheid van windturbines voor mens en dier vraagt de overheid al langere tijd dringend het voorzorgbeginsel te hanteren en dringen aan op meer onafhankelijk onderzoek naar gezondheidseffecten van windturbines op omwonenden in de Nederlandse situatie waar windturbines veel dicht bij woningen worden gebouwd dan waar ook in Europa.

Overlast door slagschaduw. Je zult er maar in zitten, werken of wonen. Windturbines die nu al elders geplaatst worden hebben al gauw een rotordiameter van 160 meter. Dat geeft een slagschaduw van ter grootte van 4 rijenblokken van 8 woningen achter elkaar. En bij lagere zonnestanden vele rijen naast elkaar.

Gevolgen van erosie van wieken. Hoe denkt u dat deze molens zo lang kunnen draaien zonder veel onderhoud?..... Juist ja, door het toepassen van zeer slijtvaste en slecht verwerende materialen. Precies zoals bij treinen, militaire voertuigen en - vliegtuigen. Deze stoffen zijn dikwijls kankerverwekkend en tasten de voortplanting aan.

Onderhoud en smeermiddelen eenzelfde verhaal als bij de erosie van wieken. Zeer goed isolerende middelen zijn zo giftig als wat en worden toch toegepast.

En wat gebeurt er met de Windturbines en alles wat daarvoor nodig was wanneer deze worden afgebroken?

Had u deze aspecten meegewogen toen u nadacht over windturbines in het energiecluster A12-A30?

Wij willen het ons en onze kinderen en kleinkinderen niet aandoen. Daarom staan wij hier! Daarom vragen wij u dringend af te zien van Windturbines bij woningen.

Voor de Wespandief heeft de provincie haar verantwoordelijkheid genomen. Wij verwachten hetzelfde van de gemeente Ede voor ons. Neem u uw verantwoordelijkheid voor de gezondheid van de omwonenden!

En om u te laten meeleven met wat omwonenden van andere windturbines al ervaren, hebben we een korte video compilatie voor u gemaakt. Die starten we nu.

VIDEO <https://youtu.be/fNR-XnZqEes>

PRESENTATIE - GERRIT BULTEN

Allereerst ook van mij de beste wensen en wijsheid in 2023.

Harry heeft al veel toegelicht en wij hopen dat u uw taken juist zult uitvoeren in het belang van alle burgers. Dat betekent dus ook dat we van u verwachten dat u niet een groep burgers op het altaar van de energietransitie zult offeren ten behoeve van het belang van anderen. De tijd van menselijke offers ligt, hoop ik, ver achter ons. Wat ik hiermee bedoel? 10-20 % van de mensen is gevoelig voor laag frequent en/of infrason geluid en kan gezondheidsschade oplopen. In een wijk als bijv. veldhuizen in Ede met ruim 14.000 inwoners kan dit gaan om bijna 3000 mensen... Sta daar even bij stil.

U heeft vast allen de beste intenties om zorgvuldig en in dienst van de burger te besturen. Helaas voor u zijn vele voorgangers van u niet zo zorgvuldig geweest. Ik vertel niets nieuws als ik zeg dat het vertrouwen in de overheid bijzonder laag is op dit moment. 1-Vandaag meldde dat nog slechts 19% van hun panelleden vertrouwen heeft. En de Nationale Ombudsman gaf in een interview aan dat de overheid een 5,4 als cijfer krijgt en dat is al sinds mensenheugenis een onvoldoende.

Ik hoop dat u het ons dan ook niet kwalijk neemt dat wij, naast een beroep op uw goede intenties, ook juridische middelen in stelling brengen om te voorkomen dat we onze omgeving laten verzieken voor 20 a 30 jaar door de plaatsing van industriële windturbines dicht bij woningen. En helaas is al duidelijk dat dit niet zonder reden is. Uw wethouder stelt dat het uitgangspunt blijft staan dat Ede 22 MW aan windenergie wil realiseren. Dat is terecht, want het is een aangenomen raadsbesluit ten tijde van uw voorgangers. En raadsbesluiten dienen te worden uitgevoerd. Of ze dienen te worden vernietigd. En dat vernietigen is een serieuze mogelijkheid die ik u bij deze graag in overweging geef.

Waarom vinden wij dat het raadsbesluit vernietigd dient te worden? Omdat we een betere en schonere wereld willen achterlaten voor onze kinderen en kleinkinderen. Want ik kan niet duidelijk genoeg maken dat wij, als actievoerders, fervent voorstander zijn van stoppen met fossiele brandstoffen. Maar als vervanging een nieuwe set problemen over ons nageslacht uitstorten is niet de oplossing.

Wiens belangen dient u eigenlijk? De krachtigste lobbygroep in de energie transitie is die van de windturbine bouwers en daaraan gelieerde toeleveranciers.

Een paar voorbeelden.

We leven nu bijna 78 jaar na de Tweede Wereldoorlog en nog steeds zien we betonnen bunkers in ons landschap. En die blijven ook nog wel even. Dat is klein bier vergeleken bij de 5.600 M3 beton als fundament voor een moderne windturbine! Genoeg om een fors flatgebouw van te maken! Logisch dat de betonindustrie die business wil, vergelijk dat eens met enkele tientallen kuubs

beton voor een woning... Terwijl de woningbouw op slot zit. U zit er voor de belangen van de burgers. Alle burgers. Dat rechtvaardigt niet het laten prevaleren van de belangen van de werknemers in de beton industrie ten koste van de omwonenden van windturbines.

Nog een voorbeeld. Vorige week in het nieuws: we sparen meer en gaan massaal bezuinigen. De verkoop van polyester schepen en zwembaden zal niet echt groeien en de industrie wil toch de geproduceerde polyester ergens kwijt... Polyester levert afval op waarmee niets gedaan kan worden. Verbranden levert toxines in de lucht op omdat die niet te filteren zijn bij een verbrandingsoven en begraven resulteert in microplastics die in de voedselketen komen. Ik heb als bijlage het rapport over 'polyester waste disposal' bijgevoegd.

U zit er voor de belangen van de burgers. Alle burgers. Dat rechtvaardigt niet het laten prevaleren van de belangen van de werknemers in de polyester industrie ten koste van de omwonenden van windturbines.

"Windmolens draaien op subsidie", een uitspraak van Mark Rutte. Hij vertelde er niet bij dat hij dat helemaal prima vond. De exploitanten vullen hun zakken met subsidie op kosten van de mensen die uw salaris betalen. U zit er voor de belangen van de burgers. Alle burgers. Dat rechtvaardigt niet het laten prevaleren van de belangen van exploitanten van windturbines ten koste van de omwonenden van die turbines.

Harry noemde geluidsoverlast. Handhaving van de geluidsnorm is een probleem. Veel gemeenten hebben de expertise en benodigde meetapparatuur niet in huis. Bovendien wordt gewerkt met gemiddeld geluid. Dus per nacht 1 brommer zonder uitlaat door de straat is OK? Totale onzin!

En ook nog afhankelijk van de gegevens van de winturbine exploitant en waarom zou die de overlast melden? In Houten was een covenant opgesteld tussen gemeente, bewoners en exploitant over de voorwaarden waaronder de windturbines geplaatst mochten gaan worden.

Toen ze operationeel waren, stapte de exploitant naar de rechter omdat de stilstand zorgde voor te lage opbrengst. Je zou verwachten dat de rechter de exploitant uitlucht en stelt dat er een overeenkomst ligt waaraan alle partijen zich dienen te houden. Tot ieders verbazing sommeerde de rechter de drie partijen te heronderhandelen en als ze daar niet uitkomen gaat de rechter bepalen of er meer draaiuren mogen komen met overlast.

Hetzelfde gebeurde enkele jaren geleden bij de verbreding van de A2 tussen Utrecht en Amsterdam: de vergunning kwam onder de voorwaarde dat er nooit harder gereden zou worden dan 100 km/uur. Nu mag je er 's nachts 130... Is het vreemd dat we wantrouwig staan tegenover onze bestuurders? Wellicht regelt u het allemaal naar volle tevredenheid van alle betrokkenen, maar na de Provinciale Staten verkiezingen kan alles anders zijn.

Daarom trekken we alle legale registers los om te voorkomen dat er windturbines dicht bij woningen komen. Onze enige garantie op behoud van woongenot is als er geen windturbines gebouwd gaan worden te dichtbij woningen. Alle doekjes voor het bloeden ten spijt, camerasystemen met wespendifectie die binnen de aanliegtijd een turbine stil gaan zetten van 300 km/uur naar nul... we wachten met spanning op de testresultaten. Een zwarte wiek die vogels gaat afschrikken? Leuk voor die vogel, het helpt omwonenden niets. Hoe worden onze belangen gewaarborgd?

Wij betalen uw salaris en onkosten vergoedingen. Wij hebben u gekozen om onze belangen te behartigen. We appelleren aan uw gezond verstand en moreel besef. Doe het niet! Geen windturbines dicht bij woningen! We vragen, nee, we smeken het u!

Wij zijn altijd beschikbaar voor nadere informatie.

Nog 1 punt... Kunnen we u kwalijk nemen dat u niet alle kennis heeft om te komen tot een goede afweging? Nauwelijks. Straks praat u over een trapveldje voor de jeugd, daarna over een gevaarlijk kruispunt. U kunt geen specialist zijn op ieder vakgebied. Daarom luistert u naar deskundigen. Helaas is aangetoond dat veel, heel veel van die deskundigen belangen hebben in de miljarden industrie die windturbines bouwt. En zoals er mensen zijn die roken promoten wat aantoonbaar tot ernstige ziekte en de dood leidt, zo zijn er ook mensen die de winst van hun business stellen boven het welzijn van hun slachtoffers.

Dank voor uw aandacht, we waarderen dat u de moeite nam om ook naar het andere geluid te komen luisteren.

VIDEO [Ervaringen van omwonenden: Windpark Spui \(Hoekse Waard\) - SOVW - YouTube](#)